

RETTENS DOM (Fjerde Afdeling)
11. februar 2004 *

I sag T-259/01,

Nutrinveste — Comércio Internacional, SA, Algés (Portugal), ved advokat A. Vasconcelos,

sagsøger,

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved G. Berscheid og A. Alves Vieira, som befuldmægtigede, bistået af advokat N. Castro Marques, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgt,

angående en påstand om, at Kommissionen tilpligtes at betale 61 226 EUR for en levering af fødevarehjælp,

* Processprog: portugisisk.

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERSRET I FØRSTE INSTANS
(Fjerde Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, V. Tiili, og dommerne P. Mengozzi og M. Vilaras,

justitssekretær: fuldmægtig I. Natsinas,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 9. april 2003,

har

Dom

Relevante retsfor skrifter

1 Ved Kommissionens forordning (EF) nr. 2608/97 af 22. december 1997 om levering af vegetabilsk olie som fødevar ehjælp (EFT L 51, s. 44) blev der afholdt udbud med henblik på levering af fødevar ehjælp til Angola. Forordningens artikel 1 bestemmer følgende:

»Med henblik på levering som fødevar ehjælp til de i bilagene anførte modtagere skal der i Fællesskabet tilvejebringes vegetabilsk olie efter bestemmelserne i

forordning (EØF) nr. 2200/87 og på de i bilaget anførte betingelser. Tildeling af leveringerne sker ved licitation.

[...]

Tilslagsmodtageren anses for at være bekendt med de generelle og særlige betingelser og for at have accepteret dem. Enhver anden betingelse eller ethvert forbehold i hans bud anses for ikke at være skrevet.«

2 I bilaget til forordning nr. 2608/97 hedder det bl.a.:

»1. Aktion nr. ⁽¹⁾: 1513/95 (A 1); 523/96 (A 2); 524/96 (A 3); 525/96 (A 4)

[...]

3. Modtager: ⁽²⁾: Angola

4. Modtagerens repræsentant: UTA/ACP/UE, Rua Rainha Jinga nr. 6, Luanda, Angola [...]

8. Samlet mængde (tons netto): 1 800

9. Antal partier: 1 i 4 delmængder (parti A 1: 800 tons; parti A 2: 200 tons; parti A 3: 500 tons; parti A 4: 300 tons)

[...]

12. Leveringsstadium: frit bestemmelsessted ⁽⁹⁾ ⁽¹⁰⁾

[...]

16. Adresse på lageret og eventuelt lossehavn: parti A 1 +A 2: Somatrading (off port of Luanda); parti A 3:M.I. (off port of Lobito); parti A 4: Socosul, Lubango (180 km from Namibe)

[...]

18. Sidste frist for leveringen: 22.3.1998 ⁽¹¹⁾

19. Procedure til bestemmelse af leveringsomkostningerne: licitation

[...]

Noter:

[...]

(²) Tilslagsmodtageren retter så hurtigt som muligt henvendelse til modtageren for at aftale, hvilke forsendelsesdokumenter der er nødvendige.

[...]

(¹⁰) Omkostninger og havneudgifter (navnlig EP-13, EP-14, EP-15 og EP-17) afholdes af tilslagsmodtageren. Som undtagelse fra artikel 15, punkt 1, andet afsnit, i forordning (EØF) nr. 2200/87 afholdes omkostninger og afgifter i forbindelse med toldformaliteterne af tilslagsmodtageren og anses for at være inkluderet i budet.

(¹¹) Beviset for ankomst til en af destinationerne er afgørende for beviset for overholdelsen af fristen.«

- 3 Kommissionens forordning (EØF) nr. 2200/87 af 8. juli 1987 om almindelige bestemmelser for tilvejebringelse i Fællesskabet af produkter, der skal leveres som led i Fællesskabets fødevariehjælp (EFT L 204, s. 1) bestemmer i artikel 1, stk. 1 og 2:

»1. Når det med henblik på iværksættelsen af en fællesskabsaktion vedrørende fødevarerhjælp er besluttet at tilvejebringe produkter i Fællesskabet, anvendes de i denne forordning fastsatte bestemmelser, dog med forbehold af særlige bestemmelser, Kommissionen måtte fastsætte i hvert enkelt tilfælde. [...]

2. De i denne forordning fastsatte almindelige bestemmelser finder anvendelse på leveringer, der foretages frit afskibningshavn, frit lossehavn eller frit bestemmelsessted.«

4 Artikel 7, stk. 3, litra f), tredje led, i forordning nr. 2200/87 lyder således:

— »[F]or så vidt angår levering frit bestemmelsessted skal den bydende samtidigt afgive tre bud:

— Det første skal vedrøre ovennævnte leveringsstadium og indeholde særskilt angivelse af omkostningerne ved den egentlige oversøiske landtransport som angivet i bilag II.

— Det andet og tredje skal vedrøre henholdsvis levering frit lossehavn og levering frit afskibningshavn som anført ovenfor.«

5 Artikel 10, stk. 1, i forordning nr. 2200/87 har følgende ordlyd:

»I forbindelse med licitationstilslaget giver Kommissionen tilslagsmodtageren meddelelse om, hvilken virksomhed der efter forudgående udbud er udvalgt til at stå for den i artikel 16 omhandlede kontrol, for udstedelsen af overtagelsesattesten efter artikel 17, nr. 2, og generelt for koordineringen af samtlige transaktioner i forbindelse med leveringen. [...].«

6 Artikel 12, stk. 1, i forordning nr. 2200/87 bestemmer:

»Tilslagsmodtageren opfylder sine forpligtelser i overensstemmelse med forordningen om åbning af licitationen samt under iagttagelse af de i nærværende forordning omhandlede forpligtelser, herunder de forpligtelser, der følger af budet. [...].«

7 Artikel 15 i forordning nr. 2200/87 lyder således:

»Ved levering frit bestemmelsessted gælder følgende:

[...]

2. Tilslagsmodtageren bærer risikoen for varen, herunder for tab eller forringelse, indtil det tidspunkt, på hvilket den faktisk er losset og leveret ved lageret på bestemmelsesstedet.

Tilslagsmodtageren tegner passende forsikring af den i artikel 14, nr. 3, litra a), omhandlede type.

[...]

4. Leveringen skal gennemføres inden udløbet af den i licitationsbekendtgørelsen fastsatte periode«.

8 Artikel 16, stk. 1, i forordning nr. 2200/87 bestemmer:

»Ved enhver levering, der skal gennemføres efter denne forordning, kontrollerer den i artikel 10 omhandlede virksomhed, inden lastningen i afskibningshavnen begynder, at bestemmelserne vedrørende mængde, i givet fald efterfyldning af sække, kvalitet og emballering er opfyldt. Kontrollen gennemføres på et sådant tidspunkt og under sådanne forhold, at samtlige analyseresultater og i givet fald resultaterne af en efterkontrol kan foreligge, inden varen stilles til rådighed i det i artikel 13, nr. 2, første afsnit, omhandlede tilfælde, eller inden påbegyndelsen af lastningen i afskibningshavnen i alle andre tilfælde. [...]

Nævnte virksomhed udsteder, når kontrollen er afsluttet, en overensstemmelsesattest på grundlag af de analyser og den efterkontrol, der er foretaget. [...]

Ved levering frit lossehavn og frit bestemmelsessted er den i foregående afsnit omhandlede attest kun en midlertidig overensstemmelsesattest. Overensstemmelsen vurderes endeligt på det fastsatte leveringsstadium efter de i Fællesskabet gældende analysemetoder.

Med henblik herpå udfører den i artikel 10 omhandlede virksomhed på dette stadium den i første afsnit nævnte kontrol og udsteder i givet fald den endelige overensstemmelsesattest. [...]

[...]«

- 9 I forordningens artikel 17 bestemmes:

»En overtagelsesattest udstedt i overensstemmelse med denne artikel og indeholdende de i bilag III anførte oplysninger gælder som bevis for modtagerens modtagelse af varen efter nr. 1 eller anerkendelse af leveringen efter nr. 2.

1. Umiddelbart efter, at varen er stillet til rådighed på det for leveringen fastsatte eller aftalte stadium, anmoder tilslagsmodtageren modtageren eller dennes repræsentant om udstedelse af overtagelsesattesten og udleverer til sidstnævnte den i artikel 16 omhandlede overensstemmelsesattest samt et oprindelsescertifikat og en proformafaktura, der angiver varens værdi samt oplysning om, at denne overdrages gratis til modtageren.

[...]

2. Udsteder modtageren ikke en overtagelsesattest, udsteder den i artikel 10 omhandlede virksomhed på tilslagsmodtagerens anmodning og mod forelæggelse af det oprindelsescertifikat og den faktura, der omhandles i nr. 1, til denne en attest, der gælder som bevis for anerkendelsen af leveringen, såfremt det på

grundlag af den kontrol, der er gennemført på det for den pågældende levering fastsatte leveringsstadium, har været muligt at udstede den i artikel 16 omhandlede overensstemmelsesattest.

[...]

4. Den til modtageren leverede nettomængde konstateres med bindende virkning ved overtagelsen. [...]«

10 Artikel 18, stk. 1, i forordning nr. 2200/87, som ændret ved Kommissionens forordning (EØF) nr. 790/91 af 27. marts 1991 (EFT L 81, s. 108), lyder således:

»Det beløb, der skal betales til tilslagsmodtageren, kan højst svare til budsummen, hvortil i givet fald lægges de i artikel 19 omhandlede omkostninger, og hvorfra i givet fald trækkes de i stk. 2 i nærværende artikel omhandlede fradrag eller de i artikel 22, nr. 7, omhandlede indeholdelser. [...]«

11 Artikel 22, nr. 3, i forordning nr. 2200/87, som ændret ved forordning nr. 790/91, bestemmer:

»Medmindre der er tale om force majeure, gøres den i artikel 12 omhandlede sikkerhed for levering i følgende tilfælde til genstand for partielle indeholdelser, der kumuleres, jf. dog nr. 7 i nærværende artikel:

— i forhold til den ikke leverede mængdes procentvise andel, jf. dog de i artikel 17, nr. 4, nævnte tolerancer

[...]

De i første og tredje led nævnte indeholdelser finder ikke anvendelse, hvis de konstaterede mangler ikke kan tilskrives tilslagsmodtageren og ikke giver anledning til erstatning fra en forsikring.«

12 Artikel 23 i forordning nr. 2200/87 har følgende ordlyd:

»De Europæiske Fællesskabers Domstol har kompetence til at afgøre enhver tvist som følge af gennemførelsen af, den manglende gennemførelse af eller fortolkningen af de nærmere bestemmelser vedrørende de leveringer, der gennemføres i henhold til denne forordning.«

Sagens faktiske omstændigheder

13 Sagsøgeren indgav som svar på det ved forordning nr. 2608/97 afholdte udbud i telefax af 6. januar 1998 tilbud til Kommissionen på levering af 1 800 tons vegetabilsk olie fordelt på fire partier a henholdsvis 800 tons, 200 tons, 500 tons og 300 tons, som skulle leveres til tre forskellige lagre i havnene i Luanda, Lobito og Lubango (Angola) til en pris frit leveret på 937,50 EUR pr. tons. Sidste frist for leveringen var fastsat til den 22. marts 1998.

- 14 Ved telefax af 8. januar 1998 accepterede Kommissionen tilbuddet, idet den oplyste sagsøgeren om, at denne havde fået tildelt leveringskontrakten (herefter »kontrakten«). I overensstemmelse med punkt 12 i bilaget til forordning nr. 2608/97 blev det i kontrakten anført, at leveringsstadium var frit bestemmelsessted. Kommissionen meddelte ligeledes, at selskabet Socotec International Inspection (herefter »Socotec«) var udpeget som den i artikel 10 i forordning nr. 2200/87 omhandlede virksomhed (herefter »kontrolorganet«).
- 15 Socotec foretog i overensstemmelse med artikel 16, stk. 1, i forordning nr. 2200/87 en kontrol i oprindelsesfabrikken og udstedte den 6. marts 1998 en midlertidig overensstemmelsesattest. Det fremgår af den midlertidige overensstemmelsesattest, at den samlede mængde varer på datoen for lastningen i Lissabon var på 1 787 024 kg netto, dvs. 12 976 kg mindre end den i kontrakten fastsatte mængde, og at leveringen bortset fra enkelte punkter var i overensstemmelse med de fællesskabsretlige kontraktmæssige krav.
- 16 Transporten af varerne var organiseret på følgende måde: parti nr. 525/96 på 18 containere indeholdende 26 458 kartoner, parti nr. 524/96 på 31 containere indeholdende 44 790 kartoner, parti nr. 523/96 på 12 containere indeholdende 17 520 kartoner og parti nr. 1513/95 bestående af to delpartier på henholdsvis 48 og to containere, som indeholdt henholdsvis 69 917 og 2 987 kartoner. Hver karton indeholdt 12 flasker a 1 liter vegetabilsk olie. Containerne blev leveret til lagrene på bestemmelsesstedet mellem den 23. marts 1998 og den 14. maj 1998.
- 17 Den 18. maj 1998 udarbejdede Socor L^{da}, en virksomhed, som af kontrolorganet Socotec havde fået til opgave at overvåge løsningen, en rapport vedrørende leveringen af de ovenfor anførte fire partier. Af rapporten fremgår følgende:

»Ifølge konnossementet var lasten på 161 672 kartoner, svarende til en nettovægt på 1 787,024 tons. Varerne skulle leveres til lageret Somatrading i Luanda, til lageret Ami i Lobito og endelig til lageret Socosul i Lubango.

[...]

Hvert sted behandles særskilt som følger:

Aktion nr. 1513/95

»Mv. Merkur River«[...]

Skibet lagde til kaj ved terminal SGEP i havnen i Luanda den 16. marts 1998; losningen fortsatte frem til den 19. marts 1998.

Skibet transporterede 48 containere, som skulle leveres til lageret Somatrading, der ligger 6 km fra terminalen. Fortoldningen tog nogen tid, og de første containere blev først leveret til lageret den 6. april 1998.

Containerne blev transporteret til lageret Somatrading nr. 2 i Mulemba af Orey, som er den virksomhed, der varetager transporten i dette projekt. Efter at containerne var blevet leveret til lageret, blev de kun åbnet, såfremt det var sikkert, at de kunne losses øjeblikkeligt, altså uden at stå delvist fyldte natten over. Lageret var åbent til kl. 17.00, og hvis losningen af containerne ikke kunne garanteres inden for dette tidspunkt, blev den udskudt til næste dag.

I den samme periode blev der losset en last af majs og bønner i lageret. Containerne med solsikkeolie blev losset, mens de endnu befandt sig på anhængerne; disse anhængere var parkeret direkte over for lagerets lastporte.

Vi foretog optællingen ved dørene til containerne, og vi kontrollerede ligeledes seglene på tidspunktet for leveringen til lageret og før losningen af containerne.

På tidspunktet for losningen blev det konstateret, at fire containere ikke længere var forseglede eller at seglet var brudt. Af disse fire containere manglede der 219 kartoner fra containeren SCMU202425/5 og 1 027 kartoner fra containeren PRSU210852/3. Seglet på de to øvrige containere var brudt. Seglet på container CMBU219437/6 var ødelagt, men sat sammen med ståltråd. Fra denne container manglede der 1 137 kartoner. Den resterende container havde stadig et segl, men dette var blevet brudt; ved losningen viste det sig, at der manglede 42 kartoner fra denne container.

I alt manglede der 2 425 kartoner i disse fire containere. Desuden udviste de øvrige containere i denne last efter losningen andre afvigelser, hvad enten der manglede kartoner fra disse eller der var for mange kartoner i forhold til angivelserne på pakkelisten (jf. vedlagde ark).

Leveringen blev afsluttet den 8. maj 1998 som følger:

Samlet antal leverede kartoner 65 082 kartoner

Heraf:

Beskadigede kartoner 395 kartoner

Udbedrede kartoner 54 kartoner

Samlet antal kartoner efter udbedring 64 741

Samlet leveret vægt 715,388 tons

Den på konnossementet angivne mængde er 69 917; der mangler således 5 176 kartoner.

[...]

»mv. Nouva Europa« [...]

Skibet ankom til havnen i Luanda den 26. marts 1998, og losningen påbegyndtes den samme dag. Skibet transportererede to containere, der skulle til lageret Somatrading nr. 2 i Mulemba. Containerne blev leveret til dette lager den 14. maj 1998 efter afslutningen af toldformaliteterne.

Ved losningen blev containernes segl kontrolleret; seglene var intakte og ikke brudte. Efter losningen viste det sig, at der var losset 2 964 kartoner, dvs. 23 kartoner mindre end det antal, der var angivet i konnossementet. Desuden blev 15 kartonner registreret som beskadigede; af disse 15 kunne 10 udbedres.

Den samlede levering med Merkur River og Nouva Europa kan således opgøres som følger:

Samlet levering 68 046 kartoner

Heraf:

Beskadigede 410 kartoner

Udbedrede 310 kartoner

Samlet leveret antal efter udbedring 67 946 kartoner

Samlet leveret vægt 750,803 tons

Aktion nr. 523/96

»mv. Fatezh«[...]

Skibet ankom til havnen i Luanda den 23. marts 1998 med en last på 12 containere, der var bestemt for lageret Somatrading i Mulemba. Leveringen startede den 15. april 1998 og afsluttedes den 8. maj.

Containerne blev losset den samme dag, og vort personale var til stede ved leveringen og ved åbningen. Vor optælling blev foretaget ved dørene til containerne.

Efter afsluttet levering fremkom følgende tal:

Samlet antal leverede kartoner 17 459 kartoner

Heraf:

Beskadigede kartoner 84 kartoner

Udbedrede kartoner 64 kartoner

Samlet antal kartoner efter udbedring 17 439 kartoner

Samlet leveret vægt 192,700 tons

Selv om containerne var forseglede, var der afvigelser mellem de lossede mængder og de mængder, der var anført på konnossementet. I alt var der 61 kartoner mindre end det antal, der var angivet i dokumenterne [...]

Aktion nr. 524/96

»mv. Orinoco«[...]

II - 668

Skibet ankom til havnen i Lobito den 14. marts 1998 og skulle losse en last på 31 containere, der var bestemt til levering til lageret AMI i Lobito. Lageret ligger ca. 1 km. fra havnezonen.

Leveringen påbegyndtes den 30. marts 1998 efter afslutning af toldformaliteterne. Containerne blev leveret i forskelligt antal mellem den 30. marts og den 5. april.

Ved leveringerne foretog vort personale en optælling ved dørene til containerne. Seglene blev kontrolleret før åbningen; det blev konstateret, at en container manglede segl, og at seglet på en anden container sad korrekt, men var ødelagt.

Indholdet af disse to containere blev kontrolleret, og det svarede til det, der var angivet på konnossementet.

Efter leveringsens afslutning viste vores optælling følgende:

Samlet levering 42 146 kartoner

Heraf:

Beskadigede 91 kartoner

Udbedrede 86 kartoner

Samlet antal leverede kartoner efter udbedring 42 141

Samlet leveret vægt 465,658 tons

Selv om hele indholdet af de containere, der manglede segl, var til stede, forekom der en vis afvigelse med hensyn til de optalte mængder i de øvrige containere. I alt manglede der 2 644 kartoner i forhold til det i konnossementet angivne. I betragtning af, at alle segl, bortset fra de anførte, var intakte, er det vores opfattelse, at afvigelsen skyldes det forhold, at de lastede mængder var mindre end de forudsatte mængder.

Aktion nr. 525/96

»Mv. Orinoco«[...]

Skibet ankom til Namibe den 12. marts 1998 og lagde til kaj samme dag. Losningen påbegyndtes kl. 15.00 og blev afsluttet næste dag kl. 11.20.

Vores opgave vedrørte losningen af 18 containere, der skulle til lageret Socosul i Lubango. Lubango ligger ca. 150 km. øst for Namibe, og containerne blev transporteret pr. lastbil.

Den første container blev leveret til Lubango den 23. marts 1998 og den sidste den 28. marts 1998.

Vi foretog optælling ved dørene til containerne, der stod direkte over for portene til lageret for at lette losningen. Det regnede kraftigt i denne periode, hvilket medførte regelmæssige afbrydelser.

Af de leverede containere var to svejsede af sikkerhedsmæssige hensyn, og to andre manglede segl. I alt var tabet fra disse containere på 95 kartoner.

Af de leverede kartoner blev det konstateret, at 34 var beskadigede, hvoraf 20 blev udbedrede.

Den endelige optælling af varerne gav følgende resultater:

Samlet levering 26 317 kartoner

Heraf:

Beskadigede 34 kartoner

Udbedrede 20 kartoner

Samlet antal leverede kartoner efter udbedring 26 303 kartoner

Samlet leveret vægt 290,648 tons

[...]«

18 Socor L^{da} konkluderede følgende:

»I alt blev der leveret 153 829 kartoner, dvs. 1 699,810 tons, hvilket er mindre end den bestilte mængde, som var på 161 672 kartoner. Differencen er på 7 843 kartoner eller 86,665 tons. Bortset fra de tilfælde, hvor containerne manglede segl, eller hvor seglet var ødelagt, er det vores opfattelse, at de manglende kartoner ikke er blevet lastet. Ved åbningen af de forseglede containere blev det konstateret, at varerne var korrekt stablede. Fotos, som blev taget ved åbningen af containerne, viser tydeligt opstablingen. Disse fotos blev taget af lagerets forretningsførere. Containerne blev losset af arbejdere ansat af lagerets forretningsførere; afstanden mellem containernes døre og portene til lageret var generelt mindre end fem meter. Kartonerne blev pr. håndkraft transporteret helt ind i lageret og dernæst stablet. De angivne skader skyldes i de fleste tilfælde, at plastikflaskerne var beskadigede og lække. Disse læk viste sig altid at være mindre alvorlige, end det så ud til, og efter åbning af kartonerne og separering var den anvendelige del stor. Der blev gjort skriftlige indsigelser over for speditio nsfirmaet »Orey Angola« hvad angår disse tab. Leveringen til lagrene var langsom, selv i betragtning af de normale toldfrister i Angola. Det var nødvendigt at håndtere en vis overfyldning af lagrene i Luanda og Lubango; regnen og modtagelsen af andre varer medførte en vis forsinkelse i videresendelsen af containerne. Leveringen tog 53 dage fra den første containers ankomst til lageret i Lubango den 23. marts til den sidst containers ankomst til Luanda den 14. maj 1998.«

19 Ifølge den endelige overensstemmelsesattest, som i overensstemmelse med artikel 16, stk. 1, i forordning nr. 2200/87 blev udstedt af Socotec den 23. juni 1998, var den samlede accepterede mængde på 1 697 552,899 kg netto, dvs. 102 447 kg mindre end den i kontrakten fastsatte mængde, og datoen for den sidste levering var den 14. maj 1998.

- 20 Den 29. juni 1998 indsendte sagsøgeren til Kommissionen en faktura på 1 591 455,84 EUR for de 1 697 552,899 kg vegetabilsk olie, der faktisk var blevet leveret. Kommissionen betalte regningen, idet den i overensstemmelse med bestemmelserne i artikel 22, nr. 3, i forordning nr. 2200/87 fratrak en bod på 7 916,91 EUR for de ikke leverede mængder varer.
- 21 Desuden udbetalte det forsikringsselskab, hos hvem sagsøgeren i henhold til artikel 15 i forordning nr. 2200/87 havde tegnet en forsikring, en erstatning til sagsøgeren på 6 116 746 portugisiske escudos (PTE) (ca. 30 510 EUR), svarende til prisen for ca. 32 544 kg. varer.

Retsforhandlinger og parternes påstande

- 22 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 16. oktober 2001 har sagsøgeren anlagt denne sag.
- 23 Den skriftlige forhandling er blevet afsluttet den 5 marts 2002, idet sagsøgeren ikke inden for den fastsatte frist har indgivet replik.
- 24 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten (Fjerde Afdeling) besluttet at indlede den mundtlige forhandling og har som led i de i artikel 64 i Rettens procesreglement omhandlede foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse opfordret parterne til at fremlægge nogle dokumenter og anmodet dem om at besvare skriftlige spørgsmål. Parterne har efterkommet disse anmodninger.

- 25 Parterne har afgivet mundtlige indlæg og besvaret mundtlige spørgsmål for Retten i retsmødet den 9. april 2003.
- 26 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstand:
- Kommissionen tilpligtes at betale sagsøgeren 61 226 EUR, dvs. 53 310 EUR svarende til den del af prisen, der ikke blev betalt for de varer, som ifølge den midlertidige overensstemmelsesattest blev lastet, og som ikke blev dækket af forsikringen, og 7 916 EUR, svarende til den pålagte bod.
- 27 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:
- Frifindelse.
 - Sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.
- 28 Under retsmødet har sagsøgeren uden i den forbindelse at fremkomme med yderligere forklaringer ændret sin påstand om betaling, således at Kommissionen udelukkende tilpligtes at betale prisen for 44 496 kg varer (dvs. ca. 41 715 EUR), som ifølge sagsøgeren svarer til den mængde, for hvilken Kommissionen har antaget, at der forelå en mangel, dvs. en manglende opfyldelse af den i kontrakten fastsatte levering, og som ikke blev dækket af sagsøgerens forsikringsselskab. For så vidt angår boden har sagsøgeren ændret sin oprindelige påstand om betaling af hele den af Kommissionen pålagte bod, idet sagsøgeren erkender, at Kommissionen var berettiget til at pålægge en bod for de 12 976 kg varer, der ifølge den midlertidige overensstemmelsesattest manglede på lastningsdatoen.

Retlige bemærkninger

- 29 Sagsøgeren har nærmere bestemt fremført tre anbringender til støtte for sin betalingspåstand. Det første anbringende består af to led. Ifølge det første led har Kommissionen med urette nægtet at betale for den ikke leverede vare, uden at have godtgjort, at sagsøgeren var ansvarlig for den manglende mængde varer. Det andet led tilsigter at påvise, at Kommissionens repræsentant under alle omstændigheder har begået fejl. Det andet anbringende er, at Kommissionen med urette har pålagt en bod for den ikke leverede vare. Det tredje anbringende er, at der ved fordelingen af risikoen for varen er sket tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet.

Det første anbringende, dels om at Kommissionen med urette har afvist at betale for den ikke leverede vare, dels om at den i kontrakten anførte repræsentant for Kommissionen har begået fejl

Parternes argumenter

- 30 Sagsøgeren er for det første af den opfattelse, at selskabet fuldt ud har opfyldt sin forpligtelse til levering af olie, eftersom der, bortset fra de manglende 12 976 kg, på tidspunktet for lastningen af varen ikke blev afsløret fejl fra selskabets side, og eftersom de yderligere varemangler, som blev konstateret i bestemmelseslagrene, vedrørte partier, hvoraf seglet på visse containere var blevet brudt. Ifølge sagsøgeren er den mest sandsynlige forklaring, at de manglende 5 176 kartoner i parti nr. 1513/95 og de manglende 2 644 kartoner i parti nr. 524/96 skyldes, at containerne er blevet åbnet af ukendte tredjemænd.

- 31 Sagsøgeren har anført, at hverken leveringsforsinkelserne eller de manglende kartoner kan tilskrives selskabet. Sagsøgeren har gjort gældende, at der ifølge den midlertidige overensstemmelsesattest ikke ved lastningen blev konstateret mangler hvad angår varemængden, når bortses fra de 12 976 kg. Sagsøgeren har tilføjet, at toldberigtigelsen af varerne var vanskelig og langsom som følge af situationen i Angola, hvor de offentlige institutioner fungerer meget utilstrækkeligt.
- 32 Sagsøgeren har dernæst anført, at Kommissionen har et kontraktligt ansvar af den grund, at Socor L^{da}, der såvel af den af sagsøgeren engagerede transportvirksomhed som af kontrolorganet Socotec havde fået til opgave at overvåge losningen, først sent underrettede transportvirksomheden om de pågældende mangler. Desuden kunne Socor L^{da} ikke bekræfte, hvilke kartoner der stammede fra hvilke containere, og følgelig i hvilke containere der manglede kartoner, eller om seglet på nogle containere var blevet brudt. Denne fejl gjorde fastlæggelsen af de faktiske omstændigheder og ansvaret for de mængder varer, der manglede, vanskeligt, endog umuligt, således at sagsøgerens forsikringselskab kun dækkede tabene vedrørende de containere, hvis segl var brudt. Endelig indrømmede Socotec i 1999, at optællingen af kartonerne blev foretaget ved indgangen til lagrene og ikke ved åbningen af containerne, og at visse lagre havde mere end én indgang, hvilket kunne føre til, at der blev begået fejl. Efter sagsøgerens opfattelse er Kommissionen ansvarlig for kontrolorganets fejl og undladelser.
- 33 Under retsmødet har sagsøgeren uddybet sin argumentation og anført, at den omstændighed, at Kommissionen uden at fremkomme med beviser herfor fandt, at sagsøgeren ikke havde leveret 44 496 kg varer, medførte, at forsikringsselskabet nægtede at udbetale erstatning. Sagsøgeren har fremhævet, at et tilfælde, hvor der foreligger manglende opfyldelse af kontrakten, skal adskilles fra risikoen for varen, såsom tyveri.
- 34 Kommissionen er af den opfattelse, at søgsmålet retligt set er ubegrundet, da leveringskontrakten i det foreliggende tilfælde er indgået ifølge leveringsmåden »frit bestemmelsessted«. Kommissionen har gjort gældende, at sagsøgeren ifølge

bestemmelserne i artikel 15, nr. 2, i forordning nr. 2200/87 bar risikoen for varen indtil det tidspunkt, hvor den faktisk var losset og leveret ved lageret på bestemmelsesstedet. Desuden skulle alle omkostninger ifølge kontraktvilkårene i henhold til artikel 7, stk. 3, i forordning nr. 2200/87 og bilaget til forordning nr. 2608/97 anses for at være inkluderet i tilbuddet. Kommissionen har i den forbindelse understreget, at sagsøgeren i sit bud fremkom med forskellige priser afhængigt af de forskellige leveringsstadier.

- 35 Kommissionen har tilføjet, at artikel 15, nr. 2, i forordning nr. 2200/87 udtrykkeligt forpligter tilslagsmodtageren til at tegne en forsikring, hvis dækning er beskrevet i samme forordnings artikel 14, nr. 3, litra a).
- 36 Hvad angår den leverede vares overensstemmelse har Kommissionen påpeget, at der i oprindelsesfabrikken allerede blev afsløret en mangel på 12 976 kg vegetabilsk olie. Desuden udstedes den endelige overensstemmelsesattest ved levering »frit bestemmelsessted« kun på det fastsatte leveringsstadium. I det foreliggende tilfælde viser denne endelige attest ifølge Kommissionen, at den mængde, der blev leveret til bestemmelsesstedet, kun var på 1 697 552,899 kg, altså 102 447,101 kg mindre end de i kontrakten fastsatte 1 800 tons. Ifølge Kommissionen manglede der således 8 089 kartoner, hvoraf 5 138 svarede til de containere, hvis segl var intakte.
- 37 Kommissionen har understreget, at transporten, losningen og fortoldningen af varen ifølge kontrakten var sagsøgerens ansvar. Kommissionen har ligeledes bestridt, at udpegningen af et kontrolorgan i overensstemmelse med artikel 10 og 16 i forordning nr. 2200/87 kan medføre, at de forpligtelser, der påhviler tilslagsmodtageren, overføres til dette kontrolorgan.
- 38 For så vidt angår Kommissionens påståede ansvar har institutionen tilføjet, at den på ingen måde er ansvarlig for den hævdede forsinkelse med fremsendelse af oplysningerne vedrørende forsikringsbegivenheden til sagsøgerens forsikrings-

skab. Kommissionen har i den forbindelse fremhævet, at den heller ikke er ansvarlig for de fejl, som den af sagsøgeren antagne transportvirksomhed angiveligt har begået. Endvidere har Kommissionen bemærket, at sagsøgeren på bestemmelsesstedet var repræsenteret af transportvirksomheden, som modtog underretning om de endelige tal for hele operationen i løbet af fem dage efter leveringen af den sidste container.

Rettens bemærkninger

- 39 Indledningsvis bemærkes, at sagsøgeren ifølge kontrakten skulle levere 1 800 tons netto vegetabilsk olie til Angola. Det er ubestridt, at sagsøgeren har leveret 1 697 553 kg vegetabilsk olie. Følgelig blev 102 447 kg ikke leveret. Det er ligeledes ubestridt, at Kommissionen for den leverede mængde varer betalte den i kontrakten aftalte pris, dvs. 1 583 539 EUR, hvorfra boden på 7 916 EUR for den ikke leverede mængde allerede var fratrukket.
- 40 I øvrigt er det ubestridt, at der ud af de 102 447 kg varer, som manglede ved leveringen, allerede manglede 12 976 kg varer på tidspunktet for lastningen. Sagsøgeren kræver ikke betaling for disse 12 976 kg. Sagsøgeren har således som svar på et af Retten stillet skriftligt spørgsmål præciseret, at selskabets betalingskrav svarede til værdien af 89 424 kg varer til en pris a 0,9375 EUR pr. kg, dvs. 83 820 EUR. Sagsøgeren har i dette beløb dels fratrukket beløbet på 30 510 EUR, som blev udbetalt af sagsøgerens forsikringsselskab, dels medregnet boden på 7 916 EUR. Sagsøgeren har herefter nedlagt påstand om, at Kommissionen tilpligtes at betale et beløb på 61 226 EUR.
- 41 Det bemærkes herved (jf. denne doms præmis 28), at sagsøgeren under retsmødet uden i den forbindelse at fremkomme med yderligere forklaringer har ændret sin påstand om betaling til, at Kommissionen udelukkende tilpligtes at betale prisen for 44 496 kg varer (dvs. ca. 41 715 EUR), som ifølge sagsøgeren svarer til den

mængde, for hvilken Kommissionen har antaget, at der forelå en mangel, dvs. en manglende opfyldelse af den i kontrakten fastsatte levering, og som ikke blev dækket af sagsøgerens forsikringsselskab. For så vidt angår boden har sagsøgeren ændret sin oprindelige påstand om betaling af hele den af Kommissionen pålagte bod, idet sagsøgeren erkender, at Kommissionen var berettiget til at pålægge en bod for de 12 976 kg varer, som ifølge den midlertidige overensstemmelsesattest manglede på tidspunktet for lastningen.

- 42 Sagsøgerens argumentation i forbindelse med det første anbringende består i det væsentlige af to led. Sagsøgeren er principalt af den opfattelse, at selskabet har opfyldt sin forpligtelse til levering af olie, bortset fra de 12 976 kg, som manglede på tidspunktet for lastningen af varen. Sagsøgeren er af den opfattelse, at Kommissionen bør betale prisen for 44 494 kg varer. Sagsøgeren har i den forbindelse anført, at selskabet ikke kan påtage sig risikoen for denne mængde varer alene af den grund, at varerne ifølge Socor L^{da}'s rapport af 18. maj 1998 forsvandt fra containere, hvis segl ikke var blevet brudt.
- 43 Sagsøgeren har subsidiært anført, at Kommissionen under alle omstændigheder på grundlag af et kontraktligt ansvar bør erstatte selskabet for prisen svarende til disse 44 496 kg varer, fordi kontrolorganet Socor L^{da}, som af Kommissionen havde fået til opgave at overvåge losningen, med urette og uden begrundelse i den endelige overensstemmelsesattest har anført, at en del af de manglende varer svarede til containere, hvis segl var intakte, og at denne mængde således måtte anses for ikke at være leveret. Denne fejl gjorde fastlæggelsen af de faktiske omstændigheder og ansvaret vanskeligt, endog umuligt, således at sagsøgerens forsikringsselskab afviste at udbetale erstatning til selskabet for en del af de manglende varer og kun dækkede de varer, der stammede fra de containere, hvis segl var brudt.
- 44 Hvad angår det første anbringendes første led bemærkes, at artikel 1 i forordning nr. 2608/97 bestemmer følgende:

»Med henblik på levering som fødevarerhjælp til de i bilagene anførte modtagere skal der i Fællesskabet tilvejebringes vegetabilsk olie efter bestemmelserne i forordning (EØF) nr. 2200/87 og på de i bilaget anførte betingelser. Tildeling af leveringerne sker ved licitation. [...] Tilslagsmodtageren anses for at være bekendt med de generelle og særlige betingelser og for at have accepteret dem. Enhver anden betingelse eller ethvert forbehold i hans bud anses for ikke at være skrevet.«

- 45 Det må fastslås, at det fremgår af disse bestemmelser, at den pågældende levering var betinget af, at sagsøgeren overholdt en række kontraktbestemmelser, heriblandt bestemmelserne i forordning nr. 2200/87 og nr. 2608/97.
- 46 Blandt disse kontraktbestemmelser er bestemmelsen om, at sagsøgeren leverer 1 800 tons netto vegetabilsk olie med leveringsstadium »frit bestemmelsessted«. Ordlyden af artikel 15, nr. 2, i forordning nr. 2200/87 angiver klart det nøjagtige tidspunkt for, hvornår risikoen for varen i et tilfælde som det foreliggende med levering »frit bestemmelsessted« overgår fra leverandør til modtager. Bestemmelsen fastsætter, at »tilslagsmodtageren bærer risikoen for varen, herunder for tab eller forringelser, indtil det tidspunkt, på hvilket den faktisk er losset og leveret ved lageret på bestemmelsesstedet«.
- 47 Artikel 15 i forordning nr. 2200/87 knytter således overgangen af risikoen for varen fra tilslagsmodtageren til modtageren til det tidspunkt, hvor varen efter losning faktisk stilles til rådighed i lageret på bestemmelsesstedet. Denne risiko dækker alle de tab og beskadigelser af varen, som kan forekomme. For så vidt angår kontraktforholdet mellem Kommissionen og sagsøgeren er det derfor irrelevant at kende årsagerne til, at de eventuelle varetab har fundet sted, hvis de er forekommet før det tidspunkt, hvor varen faktisk blev stillet til rådighed i lageret på bestemmelsesstedet som ovenfor angivet.

- 48 I det foreliggende tilfælde har sagsøgeren på trods af de af Retten stillede mundtlige og skriftlige spørgsmål ikke været i stand til at angive det præcise tidspunkt for, hvornår varetabene har fundet sted. Som svar på et af Retten stillet skriftligt spørgsmål har sagsøgeren alene anført, at de manglende varer ifølge sagsøgeren forsvandt enten i løbet af det tidsrum, der forløb mellem containernes ankomst tæt ved lagrene på bestemmelsesstedet og losningen af disse, eller under losningen.
- 49 Det påhviler imidlertid sagsøgeren at godtgøre, at de i den endelige overensstemmelsesattest indeholdte oplysninger ikke er korrekte. I dette tilfælde er der intet belæg for, at resultaterne i Socor L^{da}'s rapport af 18. maj 1998, som danner grundlag for den endelige overensstemmelsesattest, og hvorefter de manglende kartoner ikke er blevet lastet eller forsvandt før det tidspunkt, hvor varen faktisk blev stillet til rådighed i lageret på bestemmelsesstedet som ovenfor angivet, er urigtige. I begge tilfælde var sagsøgeren ansvarlig for den delvist manglende gennemførelse af leveringen.
- 50 I modsætning til det af sagsøgeren under retsmødet påståede må det således konstateres, at omstændighederne i denne sag er forskellige fra dem, der gav anledning til Rettens dom af 19. september 2001 (sag T-26/00, Lecureur mod Kommissionen, Sml. II, s. 2623). I denne dom afviste Retten en fortolkning, hvorefter overgangen af risikoen for varen fra leverandøren til modtageren nødvendigvis afhænger af tidspunktet for udfærdigelsen af den endelige overensstemmelsesattest, således at denne er det eneste bevismiddel for levering. Retten fandt, at en sådan fortolkning under omstændigheder som de foreliggende kunne indebære en risiko for, at de pågældende kontraktlige forpligtelser ikke blev opfyldt loyalt, idet tidspunktet for risikoen overgang underlægges det af Kommissionen udnævnte kontrolorgans forgodtbefindende, og idet risikoen for varerne forbliver hos leverandøren, selv om denne ikke længere har kontrol over disse (præmis 63 og 64). I nævnte sag fremgik det af kontrolorganets oplysninger, som er gentaget i den endelige overensstemmelsesattest, at de omtvistede tyverier under alle omstændigheder blev begået, efter at varerne var leveret til modtageren (præmis 67).

- 51 I den foreliggende sag har sagsøgeren ikke kunnet godtgøre, at tabene er sket efter varernes levering til modtageren, dvs. på et tidspunkt, hvor risikoen for varen allerede var overgået til denne. Derfor kan sådanne tab ikke tilregnes Kommissionen, men er sagsøgerens ansvar i overensstemmelse med artikel 15 i forordning nr. 2200/87.
- 52 Denne konstatering afkræftes ikke af sagsøgerens argumentation, som tilsigter at godtgøre, at leveringsbetingelserne var vanskelige.
- 53 Det fremgår således af Socor L^{da}'s rapport af 18. maj 1998, at containerne blev leveret uden for de forskellige lagre i forskelligt antal mellem den 23. marts 1998 (den første container i parti nr. 525/96) og den 14. maj 1998 (de sidste containere i parti nr. 1513/95). Det fremgår ligeledes af denne rapport, at løsningen foregik over flere dage, endog over flere uger. Disse oplysninger fremgår i øvrigt af sagsøgerens skriftlige svar på det af Retten stillede spørgsmål, specielt af svarets bilag I, som er udarbejdet af transportvirksomheden, og som angiver det antal dage, i hvilke visse containere stod foran lagrene uden at blive losset. Heraf følger, at en del af containerne blev oplagret foran lagrene på bestemmelsesstedet, og at leveringen, altså åbningen af containerne og varekartonernes indbringelse på lageret, ikke foregik umiddelbart efter containernes ankomst tæt ved bestemmelseslagrene. Intet i sagen tyder på, at containerne blev overvåget i den periode, hvor de forinden at blive åbnet og indbragt på lagrene henstod uden for disse.
- 54 Eftersom containerne blev anbragt uden for modtagerens lagre, burde sagsøgeren eller den transportvirksomhed, der repræsenterede sagsøgeren, imidlertid have sørget for, at varen blev overvåget indtil det tidspunkt, hvor modtageren overtog ansvaret for denne. Før denne dato havde sagsøgeren gennem sin repræsentant fortsat kontrol over varen.

- 55 Risikoen kan således ikke være overgået fra tilslagsmodtageren til en anden person. Som det fremgår af artikel 12, stk. 3, i forordning nr. 2200/87, kan »de rettigheder og forpligtelser, der følger af licitationstilslaget, [...] ikke overdrages«. Den omstændighed, at transporten af varerne ikke er foretaget af sagsøgeren, men af en anden virksomhed, ændrer således på ingen måde sagsøgerens ansvar hvad angår forpligtelsen til at levere den i kontrakten aftalte mængde til det sted, der er fastsat i forordning nr. 2608/97.
- 56 Det er herved uden betydning at kende årsagerne til forsinkelsen i forbindelse med losningen og i forbindelse med, at varerne faktisk blev stillet til rådighed i lagrene på bestemmelsesstedet, eftersom sagsøgeren havde kontrol over varen og derfor burde foranstalte overvågning af varen under disse transaktioner.
- 57 Artikel 17 i forordning nr. 2200/87 præciserer således, at en »overtagelsesattest udstedt i overensstemmelse med denne artikel og indeholdende de i bilag III anførte oplysninger gælder som bevis for modtagerens modtagelse af varen efter nr. 1 eller anerkendelse af leveringen efter nr. 2«. Ifølge artikel 17, nr. 1, i forordning nr. 2200/87 anmoder tilslagsmodtageren modtageren eller dennes repræsentant om udstedelse af overtagelsesattesten umiddelbart efter, at varen er stillet til rådighed på det for leveringen fastsatte eller aftalte stadium. I nævnte artikels nr. 2 fastsættes, at såfremt modtageren ikke udsteder en overtagelsesattest, udsteder den i denne forordnings artikel 10 omhandlede virksomhed på tilslagsmodtagerens anmodning og mod forelæggelse af det oprindelsescertifikat og den faktura, der omhandles i nr. 1, til denne en attest, der gælder som bevis for anerkendelsen af leveringen, såfremt det på grundlag af den kontrol, der er gennemført på det for den pågældende levering fastsatte leveringsstadium, har været muligt at udstede den i nævnte forordnings artikel 16 omhandlede overensstemmelsesattest. Ved levering frit lossehavn og frit bestemmelsessted udstedes overtagelsesattesten desuden mod fremlæggelse af den overensstemmelsesattest, der er udstedt inden afskibningen, samt alt efter tilfældet de i artikel 14, nr. 6, omhandlede dokumenter.

- 58 I det foreliggende tilfælde omfatter den endelige overensstemmelsesattest af 23. juni 1998 ligeledes en attest, der gælder som bevis for anerkendelsen af leveringen, hvorved Socotec har bekræftet, at modtageren overtog varen den 14. maj 1998, som er datoen for den sidste levering til lagrene på bestemmelsesstedet. I samme attest blev det konstateret, at den samlede accepterede mængde var på 1 697 552,899 kg. Følgelig blev det fastslået, at leveringen ikke var fuldstændig, men at der manglede 102 447 kg vegetabilsk olie på det tidspunkt, hvor modtageren overtog varen.
- 59 Såfremt sagsøgeren var af den opfattelse, at selskabet havde foretaget losning og faktisk levering af visse mængder varer til lagrene på bestemmelsesstedet forud for den 14. maj 1998, som er datoen for den sidste levering, kunne selskabet eller dets repræsentant for den del af varen, som dette anså for faktisk leveret, i overensstemmelse med artikel 17 i forordning nr. 2200/87 have anmodet om en overtagelsesattest eller en attest, der gælder som bevis for anerkendelsen af leveringen umiddelbart efter, at varen blev stillet til rådighed for modtageren. Sagsøgeren har imidlertid end ikke påstået at have fremsat en sådan anmodning.
- 60 Under disse omstændigheder må det fastslås, at sagsøgeren ikke har godtgjort, hverken at risikoen for varerne overgik til modtageren forud for den 14. maj 1998, som er datoen for den sidste levering af varen til lagrene på bestemmelsesstedet, eller at varetabene fandt sted efter denne dato.
- 61 Følgelig vil første anbringendes første led være at forkaste.
- 62 For så vidt angår dette anbringendes andet led, som tilsigter at fastslå Kommissionens kontraktlige ansvar, og hvorved sagsøgeren hævder, at selskabets forsikringselskab ikke har udbetalt erstatning for den samlede skade, da der ifølge den af kontrolorganet udfærdigede endelige overensstemmelsesattest manglede 44 496 kg varer som følge af selskabets manglende opfyldelse af

kontrakten, bemærkes for det første, at sagsøgeren på ingen måde har godtgjort, at denne konstatering er urigtig. I konklusionen i Socor L^{da}'s rapport af 18. maj 1998, hvori hver levering undersøges skib for skib, anføres således følgende:

»Bortset fra de tilfælde, hvor containerne manglede segl, eller hvor seglet var ødelagt, er det vores opfattelse, at de manglende kartoner ikke er blevet lastet. Ved åbningen af de forseglede containere blev det konstateret, at varerne var korrekt stablede. Fotos, som blev taget ved åbningen af containerne, viser tydeligt opstablingen. Disse fotos blev taget af lagerets forretningsførere. Containerne blev løst af arbejdere ansat af lagerets forretningsførere; afstanden mellem containernes døre og portene til lageret var generelt mindre end fem meter. Kartonerne blev pr. håndkraft transporteret helt ind i lageret og dernæst stablet.«

- 63 Som det fremgår af sagsøgerens svar på de af Retten under retsmødet stillede spørgsmål, ved selskabet ikke præcist, på hvilket tidspunkt varetabene fandt sted. Selskabet har alene gjort gældende, at der ifølge den midlertidige overensstemmelsesattest skulle være indskibet 1 787 024 kg varer. Eftersom den midlertidige overensstemmelsesattest blev udarbejdet i afsendelsesvirksomheden, beviser attesten ikke, at den i Socor L^{da}'s rapport af 18. maj 1998 indeholdte konklusion er urigtig.
- 64 For så vidt angår sagsøgerens argumentation om, at Socor L^{da} ikke kunne bekræfte, hvilke kartoner der stammede fra hvilke containere, og følgelig i hvilke containere der manglede kartoner, eller om seglet på nogle containere var blevet brudt, bemærkes dernæst, at sagsøgeren på bestemmelsesstedet var repræsenteret ved den af selskabet selv antagne transportvirksomhed. Såfremt organiseringen af losningen af varen i bestemmelseslagrene ikke var i orden, var det transportvirksomhedens ansvar som repræsentant for sagsøgeren at handle på en sådan måde, at eventuelle fejl i optællingen og losningen af de forskellige kartoner fra de forskellige containere blev undgået. Denne forpligtelse følger af ordlyden af artikel 15 i forordning nr. 2200/87, hvori det fastslås, at tilslagsmodtageren bærer risikoen for varen, herunder for tab eller forringelser, indtil det tidspunkt, på hvilket den faktisk er løst og leveret ved lageret på bestemmelsesstedet. Eftersom sagsøgeren bærer risikoen for varen indtil det tidspunkt, hvor varen faktisk er

losset og leveret ved lageret på bestemmelsesstedet, har sagsøgeren, eller dennes repræsentant, således ligeledes ansvaret for at påse, at losningen foregår korrekt. Denne konstatering gælder ligeledes med henblik på at besvare de af sagsøgeren under retsmødet fremførte argumenter om, at det er muligt, at de segl, der blev anset for at være intakte, var blevet forfalsket under transporten af varen.

- 65 Endelig kan sagsøgerens påstand om, at selskabets forsikringsselskab har afvist at godtgøre prisen for de manglende varer på grund af Socor L^{da}'s sene meddelelse til transportvirksomheden om forekomsten af manglerne, ikke lægges til grund. Det fremgår af de telefaxer, der er vedlagt Socor L^{da}'s rapport af 18. maj 1998, at transportvirksomheden blev informeret om varetabene. Dette faktum fremgår ligeledes af en telefax af 22. maj 1998, hvori transportvirksomheden besvarede de førnævnte telefaxer. Desuden har Socotec i en telefax, som selskabet fremsendte til Kommissionen den 19. februar 1999, bekræftet, at transportvirksomheden og sagsøgeren blev informeret om varetabene henholdsvis den 14. maj 1998 og den 19. maj 1998.
- 66 Heraf følger, at det første anbringendes andet led heller ikke kan tiltrædes, og at det første anbringende bør forkastes.

Det andet anbringende om, at Kommissionen med urette har pålagt en bod for den ikke leverede vare

Parternes argumenter

- 67 Sagsøgeren har af de samme grunde som dem, der er fremsat i forbindelse med det første anbringende, nedlagt påstand om nedsættelse af den bod, som Kommis-

sionen i overensstemmelse med artikel 22, nr. 3, i forordning nr. 2200/87 har pålagt selskabet. Sagsøgeren er af den opfattelse, at det ikke er berettiget at pålægge selskabet en bod for den ikke leverede vare, eftersom selskabet ikke var ansvarlig for denne mangel, når bortses fra de 12 976 kg, som i henhold til den midlertidige overensstemmelsesattest allerede manglede på tidspunktet for lastningen af varen.

- 68 Kommissionen har afvist denne påstand af de under det første anbringende anførte grunde.

Rettens bemærkninger

- 69 Indledningsvis præciseres, at det fremgår af et dokument, som Kommissionen har fremlagt som led i foranstaltningerne med henblik på sagens tilrettelæggelse, at boden er beregnet i overensstemmelse med artikel 22, nr. 3, første led, i forordning nr. 2200/87, dvs. at den er fastsat prorata i forhold til den ikke leverede mængde varers procentvise andel. Denne mængde er på 102 447 kg.
- 70 I denne forbindelse bemærkes, at artikel 22, nr. 3, i forordning nr. 2200/87 foreskriver, at »de i første og tredje led nævnte indeholdelser finder ikke anvendelse, hvis de konstaterede mangler ikke kan tilskrives tilslagsmodtageren og ikke giver anledning til erstatning«.
- 71 I det foreliggende tilfælde er det ubestridt, at der blev leveret 102 447 kg færre varer end fastsat i kontrakten. Sagsøgeren har for så vidt angår de 12 976 kg, som ifølge den midlertidige overensstemmelsesattest allerede manglede i oprindelsesfabrikken, frafaldet sit krav. For så vidt angår den mængde varer, som gik tabt forud for den faktiske levering heraf i bestemmelseslagrene, er sagsøgeren ikke i

stand til at forklare disse tab. Eftersom sagsøgeren bar risikoen for varerne på tidspunktet for varetabene, burde selskabet have godtgjort, at tabene ikke kan tilskrives dette, hvilket selskabet ikke har gjort.

- 72 Under disse omstændigheder kan sagsøgerens påstand om, at den i henhold til artikel 22, nr. 3, første led, i forordning nr. 2200/87 pålagte bod nedsættes, heller ikke tiltrædes.
- 73 Herefter bør det andet anbringende forkastes.

Det tredje anbringende om tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet ved fordelingen af risikoen for varen

Parternes argumenter

- 74 Sagsøgeren har anført, at såfremt selskabet ifølge ordlyden af forordning nr. 2608/97 og i overensstemmelse med artikel 15 i forordning nr. 2200/87 bærer risikoen for varen indtil bestemmelsesstedet, således at enhver uforudset begivenhed, som lasten kan have været udsat for, retligt set er Kommissionen uvedkommende, tilsidesætter anvendelsen af artikel 15 i forordning nr. 2200/87 i den foreliggende sag proportionalitetsprincippet ved ikke at overholde de almindelige retsgrundsætninger, der er anerkendt i størstedelen af medlemsstaternes retsordener og i international handelspraksis vedrørende fordelingen af risikoen for varen.

- 75 Ifølge sagsøgeren har Kommissionen handlet retsstridigt og i ond tro ved at vælge leveringsklausulen »frit bestemmelsessted«, når der er tale om levering til et afrikansk land i krig, hvor regler og mekanismer fra international handel vanskeligt lader sig anvende. Kommissionen har følgelig fået sagsøgeren til at bære en uforholdsmæssig stor risiko, eftersom såvel de mekanismer, der er fastsat med henblik på at sikre, at levering faktisk finder sted, som de almindelige mekanismer, der gør det muligt for leverandørerne at opveje den risiko, som disse er pålagt, i det foreliggende tilfælde har fungeret yderst utilstrækkeligt.
- 76 Hvad angår proportionalitet i forbindelse med risikoen har Kommissionen gjort gældende, at sagsøgeren må anses for at handle fuldt ud bevidst inden for international handel, idet selskabet er bekendt med situationen i Angola. Kommissionen har tilføjet, at det foreliggende tilfælde ikke udgør et tilfælde af force majeure.

Rettens bemærkninger

- 77 Det må konstateres, at sagsøgerens argumentation, der støttes på en fortolkning, hvorefter risikoens overgang fra leverandør til modtager ikke gælder i den foreliggende sag på grund af de ekstraordinære forhold i leveringslandet, ikke kan tiltrædes.
- 78 Som Kommissionen med rette har hævdet, er sagsøgeren således en virksomhed, som må anses for at have handlet vel vidende om situationen i Angola på det tidspunkt, hvor det afgav sit bud. Desuden forpligter artikel 15, nr. 2, i forordning nr. 2200/87 udtrykkeligt tilslagsmodtageren til at tegne en passende forsikring, hvis dækning er beskrevet i samme forordnings artikel 14, nr. 3, litra a). Ifølge sidstnævnte artikel tegner tilslagsmodtageren en søforsikring eller godtgør at være

dækket af en generalpolice. Forsikringssummen skal mindst svare til budsummen, og policen skal dække alle risici i forbindelse med transporten og i givet fald omladning og losning uden selvrisko ved simpel søskade, herunder ethvert tilfælde af manglende levering, manko samt risici, der betragtes som ekstraordinære.

- 79 Af de samme grunde foreligger der ikke tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet for så vidt angår den i kontrakten indeholdte risikofordeling. Som det fremgår af undersøgelsen af de i sagen foreliggende faktiske omstændigheder, havde sagsøgeren kendskab til samtlige licitationsvilkår, da selskabet fremsatte sit bud. Af sagen fremgår ingen ekstraordinære omstændigheder.
- 80 I øvrigt skulle alle omkostninger i henhold til artikel 7, stk. 3, i forordning nr. 2200/87 og bilaget til forordning nr. 2608/97 anses for at være inkluderet i budet. I denne forbindelse fremgår det af sagsøgerens bud, at selskabet fremlagde forskellige priser afhængig af de forskellige leveringsstadier. Prisen frit leveringssted var således højere, idet den nemlig pr. definition inkluderer omkostninger, såsom forsikringsomkostninger, der netop har til formål at dække de tab, der opstår under omstændigheder som de i denne sag foreliggende.
- 81 Under disse omstændigheder bør det tredje anbringende ligeledes forkastes.
- 82 Kommissionen bør herefter frifindes i det hele.

Sagens omkostninger

- 83 I henhold til artikel 87, stk. 2, i Rettens procesreglement pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da sagsøgeren har tabt sagen, bør selskabet pålægges at betale sagens omkostninger i overensstemmelse med Kommissionens påstand herom.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Fjerde Afdeling)

- 1) Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber frifindes.
- 2) Sagsøgeren betaler sagens omkostninger.

Tiili

Mengozzi

Vilaras

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 11. februar 2004.

H. Jung

V. Tiili

Justitssekretær

Afdelingsformand